

Jaarboek van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde, 1795

bron

*Handelingen der jaarlijksche vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te
Leyden, gehouden den 30sten van Wiedemaand 1795. Z.p., z.j.*

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/_jaa001179501_01/colofon.htm

© 2005 dbnl

Handelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde *te Leijden.*

Jaarlijksche vergadering,

Gehouden op Dingsdag den 30sten van Wiedemaand 1795.

Des morgens ten negen uure.

[Aanspraak van de voorzitter, J.W. te Water]

**[Levensberichten van Pieter Nieuwland en Hermannus Gerardus
Oosterdijk]**

De Voorzitter J.W. TE WATER opende de bijeenkomst met de volgende Aansprake:

MIJNE HEEREN!

Wanneer het getal van kundige en werkzaame Leden in eenige Maatschappije kleiner is, moet het ons te meer treffen, als sommigen van hun, of door hoogen ouderdom, zwakheid van geest en lichaam, en andere omstandigheden van dit leven, buiten staat gesteld worden, om het hunne, ten nutte der Maatschappije, langer bijtedragen, of door den dood aan haar ontnomen worden. - Dit is waar ten opzichte van alle Godsdienstige, Burgerlijke, Letterkundige Maatschappijen. Geen mensch van gezond verstand kan dit in twijfel trekken; niemand, die wijs is, wil de zekerheid van deze onbetwistbaare stellinge betoogd hebben; niemand zal ontkennen, dat het gezegde ook boven alle bedenkinge zij, met betrekkinge tot deze Maatschappije der Nederlandsche Letterkunde. - Het smert mij, dat ik, heden, onze jaarlijksche algemeene

vergaderinge wederom met klaagtoonende moete aanvangen. Wij worden bedreigd met een verlies van verscheiden bekwaame en nuttige medeleden, die, om verschillende redenen, de belangen van dit Genootschap niet langer zullen kunnen behartigen. Wordt deze onze bekommering, geheel of ten deele, verijdelde, wij zullen ons verblijden en dankbaar zijn. Dan, 't reeds geleden verlies is onherstelbaar. Sedert de laatste jaarlijksche bijeenkomste, werden twee arbeidzaame Leden aan deze Maatschappij, door den dood, ontrukte. Ik spreke van *Nieuwland*, en *Oosterdijk*.

[Levensbericht van Pieter Nieuwland]

- In deze Stad en in 't nabuurige Amsterdam, is door anderen zeer veel openlijk gezegd en geschreven tot lof van den Hoogleeraar PIETER NIEUWLAND, op 't onverwachtste en in den bloey zijner levensjaaren afgesneden. Iet van dat alles, hier, te willen herhalen, zou tijd verspild zijn. Gij zult, echter, mij gaarne vergunnen, dat ik 'er dit ééne bijvoege. De registers der handelingen van deze Maatschappij getuigen, hoe verdienstelijk Hij zich ook aan dezelve maakte. Naar het oordeel van bevoegde richters onder haare Leden, was niemand geschikter, dan Hij, om de Latijnsche verhandelinge van den beroemden *Hottinger*, over de Kenmerken van waar en valsch vernuft en over de behoedmiddelen tegen het laatste, door dit Genootschap bekroond en uitgegeven, in zuiver Nederduitsch te vertalen. Deze overzetting, hoewel 't werk van eenen jongeling, deedt aan 't oorspronkelijke opstel geen de minste oneere aan; zij werdt door de Maatschappij met genoegen gelezen, ten hoogsten goedgekeurd, en, naar verdiensten, edelmoediglijk beloond; haare uitmuntendheid zal, zoo dra zij 't licht ziet, aan elk genoegzaam kenbaar worden. Ik zwijge van 's Mans volijverige bijwoning van onze maandelijksche bijeenkomsten, na dat Hij, tot het Hoogleeraarampt bevorderd zijnde, een vast verblijf in deze stad gekregen hadt; ook zwijge ik van de diensten, door Hem aan deze Maatschappij bewezen, zoo in den post van Briefschrijver, als door medetewerken tot voortzetting van een algemeen Nederduitsch Woordenboek, tot welk omslagtig werk Hij niet minder geschikt, dan gewillig was. Wie van U twijfelt 'er aan, of deze Maatschappij heeft, door zijnen vroegtijdigen dood, aanmerkelijke schade geleden.

[Levensbericht van Hermannus Gerardus Oosterdijk]

- Ook betreuren

wij het overlijden van den vermaarden Amsterdamschen Lijfarts HERMANNUS GERARDUS OOSTERDIJK, die, gelijk zijne stamgenooten, zoo veel roems behaalde, *deels*, door eene gelukkige en bij uitstek menschlievende beoefeninge der Geneeskunde, *deels*, door voortreffelijke proeven van bedrevenheid in de Latijnsche Dichtkunde, waar van het schoone en Godvruchtige dichtstuk, op zijn sterfbedde door Hem geschreven, tot een bijzonder bewijs strekte, *deels* eindelijk, door een' standvastigen ijver voor de belangen der prijswaardige Maatschappij tot redding van drenkelingen. Dan, ik moete, hier, vooral gewagen van zijne Nederlandsche Taal- en Dichtkunde. Zijne meenigvuldige pogingen tot ophelderinge van onze Vaderlandsche taale waren, sedert den jaare 1769, aan deze Maatschappij geenzins onbekend of ongevallig. Jammer is 't, dat niets van dezen arbeid, tot nu toe, door den druk algemeen gemaakt wierde. Onder zijne Nederduitsche dichtstukken, met of zonder naam uitgegeven, ontbreekt het niet aan zoodanige, die, wegens hunne duidelijkheid, verhevenheid, krachtige uitdrukkingen en zaakrijken inhoud, aan uitnemende kunstkenneren ten hoogsten behaagden. Komt zijne dichtmaatige overzetting van Horatius lierzangen ooit voor den dag, gelijk wij wenschen, dan erkent elk, dat *Oosterdijk* onder de beste Dichters van zijnen leeftijd behoorde gerangschikt te worden. - Het gezegde zij genoeg, om ons te herinneren, hoe nadeelig het gemis der genoemde Leden zij, in 't gemeen, voor de Nederlandsche Letterkunde, in 't bijzonder, voor deze Maatschappij, welker kundige en te gelijk voor haar werkzaame Leden, van tijd tot tijd, minder in getal worden. - Hebben wij gegronde redenen, om hier over, met een smertend gevoel, hartelijk leed te dragen, laat ons, elk naar zijn vermogen, te ijveriger met sprekende daaden toonen, dat wij 't heil van deze Maatschappij, en haar groote doelwit, om de Nederlandsche Letterkunde alzins te bevorderen, nooit uit het oog verliezen. - Niemand, ten zij onkundig, zal staande houden, dat alles, ten dezen opzichte, uitgeput en afgedaan zij, of dat alle nadere pogingen van onderzoek vruchteloos afloopen zullen. Hoe is 't gelegen met de Vaderlandsche Taalkunde? Wij erkennen met dankzegginge, dat veelen, sedert den aanvang der achttiende eeuw, en vooral in de laatst verlopen jaaren, niet weinig tot

haaren opbouw bijgedragen hebben. Valt 'er evenwel noch niet veel te doen aan eene welgeregelde Spraakkunst? Wie leverde, tot heden, een volledig Woordenboek van onze Taale, welke zoo rijk in woorden en spreekwijzen is, als eenige andere onder de zoogenaamde levende taalen? Aan goede Dichters en Dichteressen ontbrak het ons niet. Het aantal van gemeene en slechte was onberekenbaar. Dan, is 'er tot beschavinge van onze Dichtkunst niets meer te doen? Dit wil ik, die nimmer Dichter was of worden zal, liefst aan de beoordeeling van anderen overlaten. Kundige mannen, weten wij, bevljigtiden zich, om de Nederlandsche Oudheden van verschillenden aart in helder licht te stellen; doch zij lieten noch al vrij veel over voor de naspooringe van hunne tegenwoordige Landgenooten. Indien de onuitgegevene schriften der overleden Heeren *Cannegieter*, over de oude gedenkstukken te Domburg, en *van Wassenaer van Katwijk*, over de oude Kasteelen in Holland, als mede van *Ermerins*, over verscheiden Zeeuwsche Oudheden, te voorschijn kwamen; indien anderen, op 't voetspoor van *Wagenaar*, *de Riemer*, *van Mieris*, *Dumbar*, *van Heurn* en soortgelyken, zich bezig hielden met de beschryvinge der Nederlandsche Steden en van de oudheden, die in dezelve gevonden worden; zou het dan niet blijken, dat voor den noestigen onderzoeker der Oudheid noch werks genoeg voor handen zij? Eindelijk, komt 'er op den bepaalden tijd, gelijk wij wenschen, een volledig antwoord op de vraage, belangende de voornaamste zaken, die 's Lands Historie betreffen, doch door de schrijvers, tot nu toe, of in 't geheel niet, of niet genoegzaam, aangeroerd en behandeld geworden zijn, en waar door duisternis in de geschiedenissen van ons Vaderland overgebleven is; ontfangen wij, zegge ik, van eene kundige hand een voldoende bericht over dit voorstel, dan zal het ten overvloede blijken, dat, hoe groot anders en roemwaardig de verdiensten van latere Historieschrijvers in ons Gemeenebest waren, niet alles door hen afgewerkt zij, of zoo behandeld, dat'er nu niets voor hun zou overschieten, die lust, tijd en bekwaamheid hebben, om, uit oorspronkelijke stukken, de Vaderlandsche Historie aantevullen en te voltooien. Wat ik, tot hier toe, zeide, hadt ten doelwit, om elk, als in 't voorbijgaan, te doen opmerken, wat hij zou kunnen doen, om zich aan deze Letterkundige Maatschappij, laat ik liever zeggen, aan de Neder-

landsche Letterkunde, verdienstelijk te maken. Laat ons een voorbeeld nemen van zulke Leden, wier kundige schriften het achtste deel der Werken van onze Maatschappij, ten grooten deele, zullen uitmaken: als, *van Wijn*, over de plaats Maerland en den Dichter van dien naam; *Nozeman*, over den zoogenoemden Cimbrischen Vloed; *Schutte*, wiens aanmerkingen, over de Nederduitsche Taale, van verschillenden inhoud zyn; *N. Hinlópen*, over het duistere in de werken van C. Huijgens, voor zoo verre het de Taale betreft; en *Dumbar*, wiens verslag van onuitgegevene stukken, betrekkelijk tot de Historie van Overijssel, naar belofte, noch met een aanhangsel van den Hoogleeraar *Bondam* vermeerderd zal worden. Indien 't loflijke voorbeeld van zulke uitmuntende Mannen mij en anderen ter navolginge aanspoort, zal ten minsten de gedachtenis van deze Maatschappij, by onzen leeftijd, niet geheelenal versterven of voor altijd uitgeroeid worden.

De Vergadering zegt den Voorzitter dank voor deze zijne aansprake, en verzoekt dezelve ter plaatzing in de Handelingen.

Men ging over tot de behandeling der punten, bij den brief van beschrijving vastgesteld, en deedt dus de Secretaris, volgens

Art. 1.

Verslag van de voornaamste Handelingen der Maandelijksche Vergadering sedert de laatstgehoudene Jaarlijksche in 1794.

Daar de Wetenschappen ten allen tijde schuuw waren van het krijgsgedruisch, en de belangrijke gebeurtenissen, welke het afgelopen Jaar heeft opgeleverd, de aandacht van elken mensche bijna geheel hebben bezig gehouden, is het niet te verwonderen, dat onze letterkundige Maatschappij, welke, buiten dit, door een samenloop van ongunstige omstandigheden reeds sedert veele jaaren, eenigermate kwijnende was, in dit jongste tijdperk schier tot een staat van volstrekke werkeloosheid vervallen is. De Handelingen dezes Jaars leveren dus ook geene of althans zeer weinige stoffe op voor dit mijn Verslag, en het eenige,

't welk bijzondere melding verdient, is dit - dat de Maandelijksche Vergadering, al spoedig bedagt op de volvoering van den last, haar ter laatstgehoudene Jaarlijksche bijeenkomst opgedragen, in plaatse van den overledenen Daniel Vijgh tot Drukker der Maatschappij heeft aangesteld den Boekverkooper Thomas Koet, en zulks op deze voorwaarde: 'dat hij van ieder uittegeven deel der Werken aan de Maatschappij schenke twintig ingenaaide exemplaren, en nog daar en boven, al mede voor ieder deel, eene somme van honderd Gulden, te voldoen een half jaar na de uitgave van het zelve.'

Bij deze Voorwaarde is nog gevoegd eene gelijksoortige verbintenis, als door wijlen den Boekverkooper Vijgh, lang na zijne aanstelling, bij vrijwillige acte was aangegaan, namelijk deze: 'dat het den Drukker der Werken niet zal vrijstaan de reeds uitgegevene, of nog uittegevene deelen van dezelve Werken, buiten toestemming der Maatschappij, 't zij geheel, 't zij ten deele te herdrukken. Als mede: dat aan de Maatschappij blijve toegekend, om, in gevalle van openbaaren of onderhandschen verkoop, gemelde haare Werken te naasten tot denzelvden prijs, als die verkoop zal blijken geschied te zijn, mits zich deswege declareerende binnen veertien dagen, nadat aan haar kennis van den verkoop zal gegeven zijn.'

Overeenkomstig met het laatstgemelde is ook werkelijk bij de openbaare verkooping van het nagelaaten fonds des overledenen Drukkers, der Maatschappij de naasting aangeboden, doch, daar de benoemde Drukker Thomas Koet de kooper was, en het belang der Maatschappij niet scheen te vorderen, haare Werken voor eigene rekening optelegen, heeft de Maandelijksche Vergadering best ge-oordeeld, het recht van naasting ditmaal niet te doen gelden, en hier door is de tegenwoordige Drukker ook bezitter geworden van alle de voorhanden zijnde Exemplaren.

Het overige der Handelingen, 't welk nog eenige melding zoude vorderen, geldt de gemaakte schikkingen nopens het werk dezer Vergadering, en is, als zodanig, bij den brief van beschrijving reeds gemeld.

Art. 2.

Aan de Maandelijksche Vergadering werdt, volgens gedaan voorstel, de vrijheid tot het verkiezen van Leijdsche Leden weder voor een Jaar verleend.

Art. 3.

De Secretaris, als welke, op verzoek der laatstgehoudene Jaarlijksche Vergadering, in het afgelopen Jaar den post van Penningmeester wederom heeft waargenomen, brengt de rekening ter tafel. Derzelve Ontfangst bedroeg agt honderd vier en dertig Gulden, vijf Stuivers en tien Penningen; de Uitgave drie honderd en vier Gulden en zeven Stuivers; zo dat nog in kas bevonden werden Vijf honderd negen en twintig Gulden, achttien Stuivers en tien Penningen: bedragende de nog onbetaalde toelagen eene somme van Zestien honderd en tagtig Gulden. De rekening, nagezien en goedgekeurd zijnde, werdt door den Voorzitter getekend, met dankzegging aan den Penningmeester voor de waarneming.

Art. 4.

De toelagen werden bepaald op vijf Gulden en vijf Stuivers.

Art. 5.

Men verkoos tot Voorzitter den Heere J.W. TE WATER, tot Secretaris den Heere J. DE KRUIJFF, tot Briefschrijver, en tevens tot Opziener over de uitgave der stukken, den Heere J. LUZAC, en is wijders de Secretaris op nieuw verzogt den post van Penningmeester als nog te blijven waarnemen.

Art. 6.

In plaatze van den Heere F.W. BOERS, werdt tot Gecommitteerde over de Verhandeling van den Heere DUMBAR benoemd de Heer J.W. TE WATER.

(is getekend)

J.W. TE WATER.

Het voorestaande komt over een met het boek der Handelingen van de Maatschappij, berustende onder my,

[Jan de Kruijff]

Secretaris.

[Brief door Jan de Kruijff]

MIJN HEER!

Ik heb de eer U hier nevens toetezenden de Handelingen der Jaarlijksche Vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, op den 24sten van Wiedemaand des voorledenen Jaars gehouden; Zie hier de reden, waarom dezelve U niet eer zijn ter hand gekomen.

De verzending der Notulen van de Jaarlijksche Vergadering behoort tot de taak van den Briefschrijver, en was, als zodanig, in den vorigen Jaare naar gewoonte den Heere NIEUWLAND aanbevolen, wien ook, bij deszelfs te rugkomst na het eindigen der Academische vacantie dagen, de afgedrukte exemplaren ten dien einde werden ter hand gesteld. Drukke ambtsbezigheden, of eenige andere beletzelen schijnen toen de daadelijke verzending eenigzints vertraagd te hebben, wanneer, op het onverwagtst, de waardige Man van alle zijne aardsche betrekkingen door den dood losgemaakt, en in de volvoering van deze taak, gelijk van zo veele andere gewigtiger voornemens, ten eenenmaale verhinderd werdt. Dus bleven al wederom de gereed zijnde stukken nog eenigen tijd, schoon niet lang, onder de papieren des Overledenen, onverzonden liggen, en, toen dezelve, door's Mans vrienden, den Secretaris werden te ruggegeeven, stelden eindelijk de bekende tijds omstandigheden en de gestremde loop der Posten eene laatste hinderpaal, welke zo laat werdt weggenomen, dat de Maandelijksche Vergadering het als toen best oordeelde, ter vermindering van dubbele onkosten, de verzending gelijktijdig met die van den brief van beschrijving der Jaarlijksche Vergadering te doen. Men vleit zich, dat de gestadige afwisseling van onschuldige beletzelen de Maandelijksche Vergadering ten dezen van allen pligt verzuim zal vrijpleiten, en de Leden de gemaakte schikking wel zullen willen goedkeuren.

Voorts dient deze brief, om U, uit naam der Maatschappije, te noodigen op de Jaarlijksche Vergadering, welke dit Jaar op Dingsdag den 30sten dezer Wiedemaand, des morgens ten negen Uure, in de gewoone Vergaderkamer zal gehouden worden.

Lang heeft de Maandelijksche Vergadering in twijffel gestaan, of het niet, uit aanmerking der tijds omstandigheden en der onderscheidene beletzelen, welke dezen voor veelen der Leden opleveren, beter ware, die Vergadering voor ditmaal geenen voortgang te laten hebben; doch de vrees, van, hier door, den gewoonen loop der zaken te zeer te verwarren, en te gelijk te

verre van de Wetten aftewijken, heeft haar van dit besluit te rug gehouden: Zo veel echter heeft zij gemeend zich zelve te moeten veroorloven, dat zij, in overwegen nemende, hoe de gewigtige gebeurtenissen van het afgelopen Jaar de werkzaamheid van sommigen, in het beantwoorden van eenige prijsvraag, kunnen gestoord hebben, of misschien voor anderen, wegens den gestremden postcours, de versending van stukken moeilijk gemaakt zij, besloten hebbe, het Programma van den voorleden Jaare, bij vernieuwing, in zijn geheel voor dit Jaar overteneemen, en dus geene nieuwe prijsvragen optegeven.

Uit krachte van dit besluit vervalt voor dit maal alles, wat tot het stuk der Prijsvragen betrekking heeft, en zijn dus de punten van overweging, op welk Gij verzogt wordt ter aanstaande Jaarlijksche Vergadering de nodige besluiten te helpen maaken, alleen bepaald tot de navolgenden.

1.

Het verslag van de Maandelijksche Vergadering wegens het Woordenboek der Maatschappije.

2.

Het voorstel der Maandelijksche Vergadering, om de vrijheid tot het verkiezen van Leijdsche Leden wederom voor een Jaar te verleenen.

3.

Het opnemen van de rekening van den Penningmeester.

4.

Het bepalen der toelagen.

5.

Het aanstellen van Ambtenaaren.

6.

Het benoemen van Gecommitteerden.

De Leden, welke eenige excerpten of eenigen anderen voorraad, ten dienste van het Woordenboek, mochten in gereedheid hebben, worden verzogt die aan de Maatschappij te doen toekomen, dit Jaar voor den 22sten dezer maand, om te kunnen gebragt worden in het verslag der Maandelijksche Vergadering, volgens het eerste punt van dezen brief; en die Leden, welke genegen zijn eene Verhandeling of Dichtstuk, 't zij met hunnen naam, 't zij onder eene Zinspreuk, in gevolge het beslotene op de Jaarlijksche Vergadering des Jaars 1777, aan de Maatschappij toetezenden, worden verzogt, zulks mede voor dien tijd te doen.

Ik blijve met achting

MIJN HEER

Uw Dienaar

[Jan de Kruijff]

Leijden den [12] van Wiedemaand 1795.